

Angloamerikkalaisen esiinmarssi

KIVIKURU, Ullamaija. Angloamerikkalaisuus suomen tiedonvälityksessä. Riippuvuuden muotojen ja sisällön tarkastelu. Lisensiaattityö. Helsingin yliopiston tiedotusopin laitos, 1985. 270 s. + lähde-
luettelo ja liitteet.

Tutkielma on - lähinnä tutkimusasetelmasta ja esitystavasta johtuen - sellainen, jonka harvinaisen selkeästi voi lukea "hyvällä tahdolla" ja "pahalla tahdolla".

Hyvällä tahdolla luettuna työtä voi pitää mielenkiintoisena ja jopa jännittävänäkin niin otteen kuin sisällön kannalta. Otteeltaan tutkielma on teknologisinstituutionaalinen. Angloamerikkalaisuuden tunkeutumista suomalaiseseen tiedonvälitykseen tarkastellaan viestintävälineitten vakiintuneisuuden ja "valtaseman" sekä niiden muodostaman verkon kannalta.

Kirjoittaja jakaa viestimet primääri-
viestimiin ja sekundääri-
viestimiin niiden viestinnällisen merkityksen ja vakiintuneisuuden mukaan. Yleisenä työhypoteesina otaksutaan, että angloamerikkalaiset - ja yleensä ulkomaiset vaikutukset - tunkeutuvat voimakkaasti sekundääri-
viestimien kautta tiedonvälityskenttään. Viestimien erilainen alttius koskee niiden eri "osia": portinvartijoita, välittäjiä ja kanavia, ja se ilmenee luonnollisesti sisällön tasolla. Vakiintuneet viestimet (niiden "osat") mallintavat (käyttävät sisällöllisinä esikuvina) ulkomaista aineistoa, kun taas sekundääri-
viestimet (niiden "osat") käyttävät varsinaista ulkomaista aineistoa.

Näkemykset primääri- ja sekundääri-
viestimistä ja "sisällöllisestä importatiosta" tai "mallintamisesta" voidaan kytkeä teknologiseen kehitykseen (uuden viestintäteknologian esiinmarssit), pienen perifeerisen maan omien viestintäsisältöjen krooniseen niukkuuteen ja edelleen sykliseen kehitykseen, jossa kulttuurimaut ja suunnanmuutokset sekoittavat sykli-
teknologian määrätymistä.

Myös osaa tutkielman aineistosta voi kiittää. Niinpä sanomalehtien ulkomaan-
uutisia koskeva aineisto (poikkileikkaus-
aineisto 1980, vertailu vastaaviin aineis-

toihin vuosilta 1961 ja 1971) on mielen-
kiintoinen ja valaisee hyvin näiden "pri-
määri-
viestimien" kanavien ja välittäjien suuntautumisen ja sisällöllisen kohdentumisen kehitystä. Tällä aineistolla kysymyksiä mallintamisesta, vakiintuneista kohteista ja "kuumista" ajankohtaisista aiheista voidaan hyvin problematisoida ja valaista.

Hyvällä tahdolla lukien työstä löytää edellä kuvatun selkeän rungon ja aineistolliset ydinalueet. Mutta miltä työ näyttää "pahalla tahdolla" lukien?

Se voidaan yhtä hyvin nähdä suurelta osin review-tyyppisenä aikaisempien tutkimusten ja hajanaisten aineistojen esitelynä, jossa on harvinaisen paljon väljää argumentointia, uusien käsitteiden yllättävää sisääntuloa ja tarpeettomia työhypoteeseja. Myös tutkielman aineisto voidaan nähdä ongelmallisena. Sekundääri-
viestimiä koskeva aineisto on hajanaista, viestimien vertailu ei ole systemaattista ja luotettavin aineisto on poikkileikkausaineistoa, vaikka tutkimuksen kehikko vaatii diakronista aineistoa. Osa esitetystä aineistosta - esimerkiksi eri maiden imagoja koskeva aineisto - tuntuu tutkielman kokonaisuuden kannalta täysin tarpeettomalta. Eri viestimien tapaa mallintaa ulkomaista (angloamerikkalais-
ta) aineistoa olisi pitänyt vertailla ja tähän vertailuun olisi tarvittu eri viestimien sisällön tarkkaa empiiristä erittelyä.

Johtopäätösjaksossa tutkija itse myöntääkin empiirisen tarkastelun heikkoudet ja tyytyy siirtämään keskustelun yleiselle "problematisoivalle" tasolle, jolla manataan esiin uutta ja parempaa jatkotutkimusta.

Kokonaisnäkemys työstä ei suinkaan voi olla kahden edellä esitetyn lukutavan keskiarvo. Epäsystemaattisuus, puutteet esitystavassa ja aineistoissa eivät kumoudu ansioilla, vaan jäävät väistämättä heikentämään työstä annettavaa arvosanaa. Toisaalta työn ansiot: edellä kuvattu terve runko, laajaan review- ja sekundääri-
aineistoon perustuva peruskartoitus sekä elävä esitystyyli, nostavat sen arvoa. Tutkielma on (tarpeettoman-
kin) laaja-alaisena vaatinut tekijältään suurta työpanosta.

Ilkka Heiskanen